

NAJK roept op tot daadkracht!

Inzet NAJK Mestdebat 25 april

Het lot van jonge veehouders ligt in uw handen! Dit stelde NAJK in haar [nieuwsbericht](#) als reactie op de gestuurde brieven vanuit het kabinet naar de Tweede Kamer. Het probleem is de disbalans in de mestmarkt die is ontstaan door het wegvallen van de derogatie, het aanwijzen van de NV-gebieden en de bufferstroken. Hierdoor is de mestplaatsingsruimte drastisch afgenomen en zal hij nog verder afnemen. Wanneer de mestproductie en de mestverwerking gelijk blijven qua omvang, dan ontstaat er een disbalans in de mestmarkt met een acute crisis als gevolg voor jonge veehouders die hoge kosten voor mestafzet voor hun kiezen krijgen.

NAJK heeft waardering voor de poging die het kabinet heeft gewaagd om te komen tot een oplossing van de mestproblematiek in haar plan van aanpak. Het kabinet wil werken aan verlaging van de mestproductie door middel van onder andere een brede opkoopregeling. Het kabinet wil wel werken aan meer mestplaatsingsruimte en meer mestverwerking middels het aansturen op het mogelijk maken van RENURE door de Europese Commissie (EC). Afgelopen vrijdag hebben we de eerste concrete stappen vanuit de EC mogen zien. NAJK is daar zeer positief over, zoals u kunt lezen in haar [nieuwsbericht](#).

NAJK is van mening dat het plan van aanpak van het kabinet een eerste noodzakelijke stap is voor een totale oplossingsrichting voor de mestcrisis. De problemen zijn zo groot, dat niks doen absoluut geen optie meer is. De toekomst van jonge boeren staat op het spel. Helaas bevat het plan van aanpak van het kabinet geen totaaloplossing voor het mestprobleem. Het is slechts een begin van de oplossing, maar wel een noodzakelijk begin die verder uitgewerkt dient te worden in samenwerking met sectorpartijen.

Daarnaast gaf het kabinet in haar plan van aanpak aan dat zij verwacht dat ketenpartijen zelf ook nog oplossingsrichtingen zullen gaan uitwerken om het mestprobleem op te lossen. NAJK heeft zich maximaal ingespannen om hieraan ook haar bijdrage te leveren en haar verantwoordelijkheid te nemen. Op 23 april heeft NAJK samen met LTO, Biohuis/Natuurweide en de Nederlandse Zuivel Organisatie (NZO) een crisisplan ondertekend en gepubliceerd, waarin zowel extra ondersteuning voor een aantal maatregelen in het plan van aanpak van het kabinet te vinden is als een extra regeling, de veereductieregeling. Door te werken aan een eigen resultaatverplichting hopen deze partijen de Europese Commissie ervan te

NAJK
Bemurde Weerd O.Z. 12
3514 AN Utrecht
T 030-2769869
E info@najk.nl
W www.najk.nl

IBAN NL18RABO 0394
5385 01
KvK 40483585

overtuigen dat zij ook een verantwoordelijkheid heeft om samen met de lidstaat Nederland een koude sanering van de veehouderij te voorkomen. Dit kan zij doen door een goede overgangsregeling toe te staan, zo lang RENURE nog niet is geïmplementeerd. De link naar het plan is te vinden in ons [nieuwsbericht](#) hierover.

Dit alles lukt niet als de Tweede Kamer geen keuzes wil maken die leiden tot structuurbeleid die zowel het mestprobleem oplost en als de blijvers in hun kracht zet. Op deze manier kunnen zij een financieel gezond bedrijf ontwikkelen die aan de maatschappelijke opgaves kan voldoen. NAJK gaat hierover graag met u in gesprek.

Uitwerking plan van aanpak

Kijkend naar het plan stelt NAJK het volgende. Er zijn wel een zestal grote praktische punten waarvan NAJK vindt dat dit plan van aanpak een beter uitwerking verdient, zodat de voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk praktisch uitgevoerd kunnen worden op de boerenerven van onze jonge boeren!

1 Alternatief voor graslandnorm moet concreter

NAJK is niet tegen een grondgebonden melkveehouderij. Daarnaast is NAJK net als het kabinet van mening dat de teelt van grasland een positieve bijdrage levert aan de waterkwaliteit. Er moet dan wel ruimte zijn voor jonge melkveehouders om meer grasland te telen. Die ruimte is er niet in bepaalde regio's van Nederland omwille van de grondschaarste aldaar. Het gevolg hiervan is dat toch veel jonge melkveehouders stoppen, omdat zij niet kunnen voldoen aan de gestelde verplichting. Zonder melkveehouders wordt er geen gras geteeld, maar andere gewassen. Dit kan grote gevolgen hebben voor de waterkwaliteit in dat gebied. Die zal naar de mening van NAJK hierdoor eerder achteruit gaan, dan vooruit. Dat kan onze sector niet gebruiken, zeker niet in de aanloop naar een 8^e actieprogramma. Kortom, de kale normen voor grondgebondenheid kunnen ook een averechts effect opgaan leveren in bepaalde regio's van Nederland, namelijk minder grasland in plaats van meer grasland naarmate de norm hoger wordt. Daarom is er een alternatief nodig voor de graslandnorm in 2030 en 2032.

Het kabinet ziet dit probleem gelukkig ook en stelt daarom dat er in de uitwerking van het wetsvoorstel er bezien kan worden of er ruimte gelaten kan worden in de wetgeving of er alternatieven mogelijk kunnen zijn voor een graslandnorm, nadat de graslandnorm is ingevoerd en de KRW-doelen zijn gehaald. Zij stelt zelfs dat dit op enig moment zou kunnen leiden tot het bieden van de mogelijkheid om een systeem van doelsturing in te zetten als alternatief. NAJK is blij met de handreiking van het kabinet.

Volgens NAJK is de handreiking nog niet scherp genoeg, omdat het kabinet nog teveel slagen om de arm houdt met deze formulering. Het kabinet moet ruimte inbouwen in het wetsvoorstel voor alternatieven waarmee het hierboven omschreven averechtse effect door invoering van de graslandnorm in bepaalde regio's van Nederland kan worden voorkomen. Tevens zou het goed zijn om hier nog scherper neer te zetten dat dit een systeem van doelsturing kan zijn. Middels dat systeem beloon je de melkveehouders die hun doelen behalen en straf je diegene waar dit niet het geval is. Het is aan de Tweede Kamer of behoud en verbetering van de waterkwaliteit leidend is voor hen. In de ogen van NAJK is dit alternatief ook nodig om dit te borgen doordat dit alternatief volgens NAJK het verwachte averechtse effect van minder grasland in bepaalde regio's van Nederland kan voorkomen. Daarbij zorgt deze verscherping dat zowel boeren als bedrijfsleven als overheden versnellen in het ontwikkelen van een systeem van doelsturing. Volgens NAJK geeft de periode tot 2030 voldoende tijd om een dergelijk systeem te realiseren die als alternatief kan fungeren.

De oplossingsrichting van NAJK is dat iedere melkveehouder verplicht blijft per 2028 een graslandnorm per GVE van 0,2 hectare grasland te hanteren. Echter in 2030 en in 2032 moet een melkveehouder de mogelijkheid hebben om te kiezen voor een alternatief voor de graslandnorm. Hij behoudt altijd de basisgraslandnorm van 0,2 hectare grasland per GVE. Dit alternatief moet een systeem van doelsturing kunnen zijn, mits dit leidt tot eenzelfde doelbereik en dit voldoende geborgd is. De Tweede Kamer moet de minister opdracht geven om dit systeem van doelsturing zo snel mogelijk uit te werken in samenwerking met de sector en het bedrijfsleven.

2 Legalisering interimers moet ook kunnen door daling stikstofdeken door maatregelen

De stikstofdeken zal enorm gaan dalen, gegarandeerd. Dit komt onder andere door de opkoopregelingen die het kabinet al heeft uitgerold of voorstelt. Het kabinet stelt al dat de verlaging van de stikstofdeken ruimte kan bieden voor de legalisering van PAS-melders. Voor ons hoort de legalisering van interimers hier absoluut ook bij.

Daarom stelt NAJK het volgende voor. Stikstofruimte in de deken die beschikbaar komt door ofwel daling veestapel, ofwel managementmaatregelen ofwel anderszins, wordt als eerste gebruikt voor het maken van een passende beoordeling voor legalisatie PAS-melders en interimers.

3 Uitzondering jonge veehouders de komende zes jaar voor afoming

Het kabinet is voornemens om zowel op fosfaatrechten als dierrechten (pluimveerechten en varkensrechten) een afoming bij verhandeling van 30% in te

voeren. Met name in de pluimvee en varkenssector wordt nog heel veel geleased. Er zal hier dus veel vraag naar kooprechten zijn, wanneer de hoeveelheid hiervan door afroming afneemt. Dit zorgt voor schaarste en dat zorgt weer voor hogere prijzen. Dat betekent dat de toepassing van deze afroming de jonge veehouder mogelijk veel meer laat betalen dan voorheen, want de prijs van fosfaat- en dierrechten zullen naar onze verwachting door de (extra) afroming gaan stijgen. Dat doet enorm pijn en verzwakt de blijver, want die heeft net een overname achter de rug of staat op het punt om een overname te doen. Jonge veehouders kunnen hierdoor moeilijker stappen zetten voor de toekomst. In een vergrijzende sector als de land- en tuinbouw is dit een ontwikkeling die totaal niet wenselijk is. Overigens is de afroming op pluimveerechten bij aankoop door (jonge) pluimveehouders lost overigens niks op voor de disbalans in de mestmarkt. Pluimveemest wordt voor meer dan 95 % verwerkt. Het verlaagt bijna niet het aanbod aan geproduceerde mest die naar akkers moet.

Ook het kabinet voorziet deze maatregel jonge boeren mogelijk voor een extra uitdaging stelt. Zij wil in de uitwerking van het wetsvoorstel bezien of en hoe disproportionele gevolgen kunnen worden voorkomen. NAJK is hier bij mee, maar vindt dat jonge veehouders een uitzonderingspositie moeten hebben. Om deze redenen stelt NAJK dat het kabinet opdracht moet krijgen van de Tweede Kamer om jonge veehouders de eerst komende zes jaren te ontsien van afroming.

4 Meer gewassen dan gras

De beschikbaarheid van water is niet te allen tijde te waarborgen, terwijl dit wel cruciaal is voor het telen van gras. Daarom is het van belang dat een bedrijf de mogelijkheid heeft om droogte bestendigere gewassen dan gras te telen. Belangrijk hierbij wel is dat dit gewas een vergelijkbaar effect heeft als gras op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit. Luzerne en granen zijn hier goede voorbeelden van gewassen die koeien voorzien in ofwel eiwitbehoefte ofwel energiebehoefte. Luzerne voorziet net als gras in de eiwitbehoefte van een koe. Granen voorzien net als maïs in de energiebehoefte van een koe. Granen zijn een alternatief om de energiebehoefte deels op te vangen ten opzichte van maïs. Daarnaast hebben granen een vergelijkbare impact op de uitspoeling van nutriënten en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen als bij grasland het geval is. Daarnaast ontstaat er door granen en luzerne mee te nemen in een graslandnorm meer uitwisseling van gronden tussen veehouders en akkerbouwers, wat kan resulteren in een minder intensief bouwplan bij akkerbouwers in die regio. Ook dit is beter voor de waterkwaliteit.

NAJK stelt daarom dat er een aanscherping nodig is in gewassen die vallen onder de graslandnorm. Echter moet die aanscherping niet leiden tot niet meer telen van gras.

NAJK heeft daarom de volgende oplossingsrichting. Melkveehouders mogen maximaal 1/3 van hun graslandnorm invullen met rustgewassen, zoals luzerne en granen.

5 Jonge boeren hebben grond nodig om grondgebonden te worden

Voor jonge melkveehouders zullen richting 2032 er nog veel gronden verworven moeten worden. Jonge melkveehouders staan op het punt om hun bedrijf over te nemen of hebben net hun bedrijf overgenomen. Dit betekent dat bij elke investering, die zij in bijvoorbeeld grondaankopen willen doen, de investering voor bedrijfsovername hier bovenop komt of is gekomen. Jonge melkveehouders staan hierdoor automatisch op achterstand wanneer zij grond willen verwerven.

NAJK stelt daarom ook voor dat het kabinet in samenwerking met de sector en banken moet werken aan flankerend beleid waarin onder andere de overheid jonge boeren gaat faciliteren en ondersteunen in het verkrijgen van nieuwe gronden, zodat zij kunnen voldoen aan de graslandnorm ofwel aan de gevraagde extensivering in het bouwplan. Hiervoor moet het kabinet in samenwerking met de sector, banken, het Rijk, IPO en de VNG voor de zomer 2025 een uitvoeringsplan ontwikkelt worden.

6 Zonder water geen gras

Voor het telen van gras heeft een melkveehouder water nodig. Immers, in droge gebieden is de teelt van gras zonder water erg lastig en dus soms bijna onmogelijk. Het komt veelvuldig voor dat beregenen niet mogelijk is, omdat het verboden is. Echter, zonder water groeit er ook geen gras. Daarom pleit NAJK ervoor dat er zo snel mogelijk gewerkt wordt aan nieuwe oplossingen waarmee een melkveehouder met zo'n minimale hoeveelheid aan water kunnen beregenen of irrigeren, zelfs in gebieden waar een beregeningsverbod geldt.

NAJK stelt daarom het volgende voor. Het kabinet moet een taskforce oprichten die zich tot doel stelt om nieuwe innovaties, technieken en nieuwe beleidskaders te ontwikkelen die het mogelijk moet maken voor melkveehouders om in droge gebieden met het gebruik van minimale hoeveelheden water voor beregening of irrigatie de kwaliteit van hun grasland te kunnen blijven behouden, zo niet verbeteren. Immers, zonder beschikbaarheid van water is het telen van gras erg moeilijk, zo niet onmogelijk. Aan deze taskforce zullen sectorpartijen, ketenpartijen, het rijk, IPO en de Unie van Waterschappen gaan deelnemen. Voor 2027 zal er een plan moeten liggen waaraan uitvoering gegeven kan worden door alle deelnemers, zodat melkveehouders deze technieken kunnen gebruiken voor het telen van gras.